higher education & training

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIENRIGLYN

NASIONALE SERTIFIKAAT

FINANSIËLE BESTUUR: BOERDERY N6

15 JUNIE 2018

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 8 bladsye.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1: DIE REG OM GROND TE GEBRUIK

1.1 1.1.1 'n Voorvereiste vir boerdery is dat die boer die reg moet hê om die grond te gebruik en hierdie reg kan op verskillende maniere verkry word soos uiteengesit in die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika. (1)

1.1.2
- Gesamentlike boerdery
- Verhuring
- Aankoop van grond (3)

1.2
- Projekooreenkoms✓
  'n Projekooreenkoms is die eenvoudigste vorm van 'n gesamentlike boerderyonderneming omdat slegs een of hoogstens 'n paar projekte by die gesamentlike onderneming betrokke is.✓
  Dit kan gebruik word om te bepaal of samewerking tussen die deelnemers sodanig is dat 'n meer gesofistikeerde en permanente ooreenkoms gemaak kan word.✓ (Enige EEN verduideliking)
- Loonooreenkoms✓
  Die junior vennoot ontvang 'n vaste kontant salaris. Soos in die geval van 'n projekooreenkoms, kan 'n loonooreenkoms gebruik word om te bepaal of samewerking tussen die deelnemers sodanig is dat 'n meer gesofistikeerde en permanente ooreenkoms gemaak kan word.✓
- Takooreenkoms✓
  Die junior vennoot ontvang 'n vaste kontant salaris plus 'n gedeelte van die marge bo gespesifiseerde koste van 'n spesifieke produksietak waarvoor hy uitsluitlik of hoofsaaklik verantwoordelik is.✓
- Loon/winsdeling-ooreenkomste✓
  Die onderliggende beginsel in hierdie tipe samewerkingsooreenkoms is dat elke deelnemer op die plaas wins deel in verhouding tot die arbeid, kapitaal en bestuurs-kennis wat hy bydra tot die generering van die plaas wins.✓
- Vennootskap of volle winsdeelooreenkoms✓
  Die junior vennoot deel feitlik gelyk met die senior vennoot en neem op groter skaal deel aan die bestuur van die plaas as in 'n gewone loon/winsdeling ooreenkoms.✓ (5 × 2) (10)

1.3
- 'n Groot voordeel vir albei partye is dat hierdie tipe ooreenkoms relatief eenvoudig is en dus min kans bied vir misverstand.✓✓
- Dit gee die huurder 'n wye diskressie.✓
- Dit verlig die verhuurder van enige bestuursinsette.✓
- 'n Nadeel vir die huurder is dat hy/sy alleen die risiko's van produksie en pryse dra.✓✓
- Onder gunstige omstandighede deel die verhuurder nie in die welvaart nie.✓✓
- Oorbenutting kan deur die huurder aangewend word en as gevolg hiervan sal die verhuurder met 'n minder produktiewe plaas gelaat word wanneer die kontrak verstryk.✓✓
- 'n Potensiële probleem vir beide partye is dat dit moeilik kan wees om te besluit oor 'n redelike huur.✓✓ (12)

Kopiereg voorbehou

1.4
- Soort boerdery
- Produksietakke
- Streek
- Bestuur
- Kapitaalhulpbronne
- Alternatiewe bronne van inkomste (6)

1.5
- Die wins word gedeel in verhouding tot die kapitaal en arbeid wat elke vennoot bydra.
- Die kapitaalbydrae van elke vennoot word teen 'n voorafbepaalde tarief vergoed en die res van die wins word gedeel in verhouding tot die werk en bydrae van elke vennoot.
- Die kapitaal- en arbeidsbydrae van elke vennoot word teen 'n voorafbepaalde koers vergoed en die res van die wins word volgens die voorafbepaalde verhouding tussen die vennote gedeel. (3 × 2) (6)

1.6 Prys van land = $\frac{\text{jaarlikse NFI – lewenskoste}}{\text{Kapitalisasie koers}}$ – addisionele kapitaal benodig✓

$= \frac{250\,000 - 100\,000}{0{,}12} - 70\,000$✓

= R1 180 000✓✓ (4)

1.7 1.7.1

	Kapitaal		Arbeid		TOTAAL
Vennoot A	700 000 × 8%✓	+	500 ure × R12✓	=	
	R56 000		R6 000		R62 000
Vennoot B	600 000 × 8%✓	+	1 100 hours × R12✓		
	R48 000		R13 200	=	R61 200
			GROOTTOTAAL	=	R123 200✓

(5)

1.7.2 $\frac{300\,000 - 123\,200}{2}$ = R88 400

Vennoot A: 62 000 + 88 400 = R150 400

Vennoot B: 61 200 + 88 400 = R149 600 (3)

[50]

VRAAG 2: DIE BESTUUR VAN PLAASMASJIENERIE EN GEBOUE

2.1
- Brandstof en smeermiddels
- Arbeid
- Rente op kapitale belegging
- Koste om skuiling te verskaf
- Versekeringspremies en lisensiegelde
- Herstel en instandhouding
- Die koste van waardevermindering (7)

2.2 2.2.1 Hierdie koste bly dieselfde✓✓ ongeag of die toerusting of masjinerie baie of glad nie gebruik word nie. Voorbeelde sluit in versekeringspremies en lisensies.✓

2.2.2 Veranderlike koste hang af van die gebruik.✓✓ Voorbeelde sluit brandstof en smeermiddels in.✓

2.2.3 Dit is koste wat moeilik is om as veranderlik of vas te klassifiseer.✓✓ 'n Voorbeeld is waardevermindering wat moeilik is om onder normale omstandighede te klassifiseer.✓

(3 × 3) (9)

2.3
- Gerief en spoed✓ – Plaaswerktuie word dikwels verkry met die primêre doel om bedrywighede te vergemaklik, hulle te bespoedig en/of minder vervelig te maak.✓
- Verhoogde inkomste✓ – Die opbrengs is hoër omdat groter areas verbou kan word.✓
- Verlaging in koste✓ – Die koste struktuur van die plaas kan verminder word deur arbeid en plaaswerktuie in die regte verhouding te kombineer.✓
- Vermindering van knelpunte in arbeid✓ – Probleme wat boere in die algemeen kan ondervind met die motivering van arbeids- en arbeidsverhoudinge, dwing hulle dikwels om te meganiseer.✓
- Belastingoorwegings✓ – Die belastingsituasie waarin 'n boer homself bevind, kan die besluit om te meganiseer beïnvloed.✓ (5 × 2) (10)

2.4
- Nuwe implemente benodig 'n groter kapitaalbelegging as wat gebruik word.
- Gebruikte werktuie is gewoonlik meer geskik vir kleiner plase. Die hoë vaste koste per eenheid op kleiner plase sal 'n direkte invloed hê op die winsgewendheid, terwyl skaalvoordele op groter plase sal verseker dat die vaste koste van nuwe implemente per eenheid laer sal wees.
- Gebruikte implemente is minder betroubaar as nuwes en produktiwiteit met hulle is gewoonlik laer weens onderbrekings vir herstelwerk.
- Gebruikte implemente kan ook laer opbrengs tot gevolg hê as wanneer nuwes gebruik word.
- Oor die algemeen het gebruikte implemente hoër veranderlike koste terwyl waardevermindering, rente op kapitaal en versekering van nuwe implemente hoër sal wees.
- Die boer se meganiese vermoë is belangrik by die aankoop van gebruikte werktuie. (6 × 2) (12)

2.5
- Die verskil in aankoopprys
- Jaarlikse gebruik van die implemente
- Spaar in arbeid wat groter implemente sal veroorsaak
- Beskikbaarheid van arbeid en kapitaal
- Grootte van bestaande implemente op die plaas
- Dringendheid van die aktiwiteite wat deur die implemente uitgevoer moet word.

(6 × 2) (12)
[50]

VRAAG 3: DIE INVESTERING VAN FONDSE

3.1 Sommige beleggings is gerig op die lewering van 'n vaste inkomste en hou nie noodwendig tred met inflasie nie, terwyl ander op ware groei gerig is.

3.2 Sekerheid dat die hoeveelheid kapitaal wat belê word, sal voortbestaan solank dit die belegger behaag.

3.3 Die risiko wat verband hou met 'n belegging en die potensiële opbrengs daarvan is nou verwant.

3.4 Sommige beleggers bied die geleentheid om die aanvanklike belegging later te verander sonder om verliese te ly.

3.5 Likiditeit verwys na die gemak waarmee 'n belegging sonder enige verliese omskep kan word.

3.6 By keuse tussen beleggingsalternatiewe, moet die boer sy marginale belastingkoers in ag neem, byvoorbeeld as 'n boer in 'n relatief hoë inkomstekategorie val met 'n gevolglike hoë belastingaanspreeklikheid, moet hy 'n belastingvrye belegging of belegging kies met kapitaalgroei eerder as een wat 'n gereelde inkomste lewer.

3.7 Sekere tipes beleggings benodig meer kennis en tyd om te bestuur as ander.

3.8 Die hoeveelheid geld wat 'n boer beskikbaar het vir 'n belegging, sal in groot mate bepaal watter beleggingsalternatief hy sal oorweeg.

3.9 Die tydperk waarteen fondse beskikbaar is vir belegging, het 'n invloed op die beleggingsalternatief wat oorweeg kan word.

3.10 Wanneer om die belegging te laat uitbetaal of om geld in 'n sekere vorm te belê, hang af van wat in die nabye toekoms verwag word.

3.11 Die boer moet fondse in 'n aantal maatskappye en nywerhede belê in plaas van om alle fondse in een maatskappy te belê.

3.12 Dit is wanneer die boer die koopkrag van sy/haar aanvanklike kapitaalbelegging handhaaf.

(12 × 2) **[24]**

VRAAG 4: FINANSIËLE BEPLANNING: PLAASBEGROTINGSSTELSEL

4.1 Dit is 'n geskrewe plan✓ van toekomstige aksie, uitgedruk in fisiese✓en finansiële✓ hoeveelhede, om✓ vasgestelde doelwitte te bereik met beskikbare hulpbronne. (4)

4.2 Kies die regte kombinasie van produksietakke.
- Skryf die beskikbare bronne neer.✓
- Skat die jaarlikse vereistes van elke produksie-onderneming.✓
- Skat die marge bo gespesifiseerde koste per eenheid vir elke potensiële produksietak.✓

FORMULE:
Marge bo gespesifiseerde koste = marge bo gespesifiseerde koste per hektaar/vereiste beperkingshulpbron-eenheid per hektaar
- Tabuleer die hulpbronvereistes.✓
- Stel 'n takbeplanningstabel op.✓
- Maak 'n opsomming van produksietakke en bereken die verwagte marge bo bogenoemde koste vir die hele plaasonderneming.✓
- Verifieer die finale plan.✓
- Maak 'n opsomming van die surplus hulpbron kapasiteit.✓ (6)

4.3
- Skat die bruto produksiewaarde.
- Skat die produksie-, bemarkings- en administratiewe koste.
- Skat die vergoeding van die verskaffers van buitelandse kapitaal (rente op lenings, huurgeld, ens.).
- Skat die omvang van nie-ontginningsaktiwiteite soos nie-inkomste, private uitgawes.
- Skat batewaarde en omvang van skuld. (5)

4.4
- Kies die intervalle waarop die finansieringsbegroting voorberei sal word.
- Teken die geskatte kontantontvangste op.
- Teken die geskatte kontant- en kredietuitgawes op.
- Stel 'n opsomming van die kontantposisie saam.
- Oorweeg aanpassings.
- Pas beheer toe. (6)

4.5
- Fiks fasiliteer beplanning.
- Koördinering van aktiwiteite word verskaf.
- Dit is 'n manier van beter beheer.
- Dit gee tydigheid van die boerdery.
- Afsporing van vordering kan gedoen word.
- Dit help met besluitneming. (5)

[26]

VRAAG 5: ANALISE EN INTERPRETASIE

5.1 5.1.1 $\frac{\text{NFI voor belasting}}{\text{Gemiddelde totale kapitaal aangewend}} \times 100$

5.1.2 $\frac{\text{FP voor belasting}}{\text{Gemiddelde netto waarde}} \times 100$

5.1.3 $\frac{\text{Vergoeding aan buitelandse kapitaal voor belasting}}{\text{Gemiddelde buitelandse kapitaal in diens}} \times 100$

5.1.4 $\frac{\text{Vergoeding aan buitelandse kapitaal – belasting spaar}}{\text{Gemiddelde buitelandse kapitaal in diens}} \times 100$

5.1.5 $\frac{\text{BPW}}{\text{Gemiddelde totale kapitaal aangewend}}$

5.1.6 $\frac{\text{Jaarlikse skulddienste}}{\text{BPW}}$

(6 × 2) (12)

5.2
- Permanente personeelkoste
- Meganiese koste soos brandstof en smeermiddels
- Koste verbonde aan vaste verbeteringe
- Algemene koste soos bankkoste, telefoon, ens.
- Vergoeding aan verskaffers van buitelandse kapitaal (5)

5.3 5.3.1 Mannekrag doeltreffendheid = $\frac{\text{Werknemersvergoeding}}{\text{Hektaar gekweek}✓}$

$= \frac{\text{R80 000}}{\text{1 000 ha}✓}$

$= \text{R80/ha}✓✓$

Mannekrag doeltreffendheid = $\frac{\text{BPW} \times 100}{\text{Werknemersvergoeding}✓}$

$= \frac{\text{R4 000 000 (2 000} \times \text{2 000)} \times 100}{\text{R80 000}✓}$

$= 5\,000✓✓$ (8)

5.3.2 Gewas doeltreffendheid = $\frac{\text{Fisiese opbrengs}}{\text{Hektaar gekweek}✓}$

$= \frac{\text{2 000 ton}✓}{\text{1 000 ha}}$

$= 2 \text{ ton/ha}✓✓$ (4)

5.3.3 Doeltreffendheid van toerusting =

$$= \frac{\text{Toerustingskoste (veranderlike koste)}✓}{\text{Hektaar gekweek}}$$

$$= \frac{\text{R50 000 + R90 000 (R140 000)}}{\text{1 000 ha}✓}$$

= R140/ha✓✓ (4)

5.3.4 Doeltreffendheid van toerusting= $\frac{\text{Kapitaalinvestering in toerusting}✓}{\text{Hektaar gekweek}}$

$$= \frac{\text{R500 000}✓}{\text{1 000 ha}}$$

= R500/ha✓✓ (4)

5.4
- Toekenning van bruto produksiewaarde
- Toekenning van boerdery koste aan individuele takke
- Winsgewendheid van individuele takke
- Vergelyking van relatiewe winsgewendheid van individuele takke (4 × 2) (8)

5.5
- Die wins of verlies van 'n spesifieke produksietak is gelyk aan die verskil tussen die toegewysde bruto produksiewaarde en die toegewese koste.✓
- Hierdie wins of verlies verteenwoordig dan die bruto marge.✓✓
- Die bruto marge verteenwoordig die bydrae van elke individuele produksietak tot die aflossing van die totale vaste koste en die totale indirekte, toewysbare koste en uiteindelik tot die verwesenliking van plaaswins.✓✓ (5)

[50]

TOTAAL: 200

Kopiereg voorbehou